

Історичні витоки та етапи формування сортовипробувальної мережі Черкащини

Н. В. Лещук^{1*}, В. В. Левченко², А. І. Сидорчук¹, А. І. Бойко¹

¹Український інститут експертизи сортів рослин, вул. Генерала Родимцева, 15, м. Київ, 03041, Україна, *e-mail: nadiya1511@ukr.net

²Черкаська філія Українського інституту експертизи сортів рослин, вул. Миру 1, с. Дзензелівка, Маньківський р-н, Черкаська обл., 20141, Україна

Мета. Дослідити історичні витоки та етапи формування сортовипробувальної мережі Черкащини, де розташована одна з філій Українського інституту експертизи сортів рослин. **Методи.** Черкаська філія Українського інституту експертизи сортів рослин розташована у селі Дзензелівка Маньківської об'єднаної територіальної громади Уманського району Черкаської області. Під час досліджень послуговувалися загальнонауковими методами, зокрема гіпотези, спостереження, історичним з елементами екстраполяції джерелознавчої бази даних, аналізу, а також методом синтезу для формування висновків. **Результати.** Черкащина – це типовий Лісостеп України. Поширені на території області сорти рослин відповідають загальноприйнятим у міжнародній практиці критеріям відмінності, однорідності та стабільності; задовольняють потреби споживачів за господарсько-цінними характеристиками; не загрожують довкіллю і здоров'ю людини. Сортовипробувальну мережу Черкаської області створено в 1966 р., її діяльність координувала Інспектура Державної комісії по сортовипробуванню сільськогосподарських культур по Черкаській області. У 2002 р. засновано Черкаський обласний державний центр експертизи сортів рослин, який 2012 р. став філією Українського інституту експертизи сортів рослин. **Висновки.** Формування сортових рослинних ресурсів на Черкащині відбувалося завдяки досить тривалим історичним етапам становлення та розвитку її сортовипробувальної мережі.

Ключові слова: сорт; насіння; сортовипробування; Інспектура; Реєстр сортів рослин України; селекція.

Вступ

Інспектуру Державної комісії по сортовипробуванню сільськогосподарських культур по Черкаській області утворено в 1966 р. Першим її керівником (з 1966 до жовтня 1978 року) був Лаврентій Йосипович Маштапа, який до того працював завідувачем Золотоніської комплексної державної сортодільниці. З 1978 до 2002 р. Інспектуру очолював Володимир Леонтійович Швиденко [1].

До 1999 р. Інспектурі Державної комісії по сортовипробуванню сільськогосподарських культур по Черкаській області підпорядкову-

валися дев'ять державних сортодільниць, які успішно проводили сортовипробування зернових, зернобобових, технічних і кормових культур (Золотоніська, Черкаська, Маньківська комплексні сортодільниці, Шполянська агротехнічна сортодільниця), овочевих (Черкаська овочева сортодільниця), кормових (Корсунь-Шевченківська та Золотоніська лукопасовищні сортодільниці), плодкових культур (Корсунь-Шевченківська та Уманська плодово-ягідні сортодільниці).

З 2000 р. в Черкаській області залишилося чотири державні сортодослідні станції, засновані відповідно на базі Золотоніської, Черкаської, Маньківської державних сортодільниць та новоутвореної Холодноярської державної сортодослідної станції: 1) Маньківська держсортостанція, розміщена в Центральній лісостеповій зоні; 2) Холодноярська – в Південно-Західній і Південній лісостеповій зоні, що нагадує типовий Степ; 3) Черкаська – у Правобережному Придніпровському лісостепу, умови якого характер-

Nadiya Leschuk
<https://orcid.org/0000-0001-6025-3702>
Volodymyr Levchenko
<https://orcid.org/0009-0003-1360-2158>
Alina Sydorчук
<https://orcid.org/0000-0001-6791-7778>
Andrii Boiko
<https://orcid.org/0000-0003-2970-5429>

ні для Полісся; 4) умови Золотоніської держсортостанції подібні до Лівобережного Придніпровського лісостепу.

За роки діяльності Черкаського Держекспертцентру проводили конкурсне випробування сортів зернових, зернобобових, технічних, кормових та овочевих культур на державних сортодослідних станціях однойменної області. Сотні сортів різних сільськогосподарських культур було запропоновано до районування в Черкаській області та внесено до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні.

У 2012 р. сортодослідні станції реорганізовано, а Черкаський ОДЦЕСР (філія УІЕСР) переведено з м. Черкаси до Маньківської державної сортодослідної станції. Протягом багатьох років Черкаська філія веде польові дослідження, вивчаючи понад 130 сортів пшениці м'якої озимого типу розвитку. Рекордні врожаї дали такі з них: 'Смуглянка' – 10,9 т/га, 'Золотоколоса' – 11,7, 'Подольська' – 9,8, 'Фаворитка' – 9,5, 'Одеська 267' – 10,3 т/га. Чисельними дослідженнями та виробничою практикою переконливо доведено доцільність вирощування в господарствах усіх форм власності кількох сортів пшениці озимої [2, 3]. Фахівці філії творчо займаються питаннями добору сортів пшениці озимої, розміщення їх після різних попередників і строків сівби. Це дає змогу зменшити ризики негативного впливу кліматичних факторів на одержання кінцевого результату.

Мета досліджень – дослідити історичні витоки та етапи формування сортовипробувальної мережі Черкащини, де розташована одна з філій Українського інституту експертизи сортів рослин.

Матеріали та методика досліджень

Сортовипробування на Черкащині проводили на дослідних полях чотирьох державних сортодослідних станцій, заснованих відповідно на базі Золотоніської, Черкаської, Маньківської державних сортодільниць та новоутвореної Холодноярської державної сортодослідної станції: 1) Маньківської держсортостанції, розміщеної в Центральній лісостеповій зоні; 2) Холодноярської – у Південно-Західній і Південній лісостеповій зоні, що нагадує типовий Степ; 3) Черкаської – у Правобережному Придніпровському лісостепу, умови якого характерні для Полісся; 4) умови Золотоніської держсортостанції подібні до Лівобережного Придніпровського лісостепу.

Черкаська філія Українського інституту експертизи сортів рослин розташована у

селі Дзензелівка Маньківської об'єднаної територіальної громади Уманського району Черкаської області. З півночі й південного заходу село оточене лісами та балками. Вода з ярів впадає в річку Маньківку, а далі – у Гірський Тікич.

Клімат помірно континентальний, з теплим дощовим літом і м'якою та сніжною, але із частими відлигами зимою. Такі кліматичні особливості поєднуються з нестійким температурним режимом і нерівномірним розподілом опадів у часі. Середньорічна температура повітря становить +7,3 °С. Абсолютний мінімум температури повітря досягає –34 °С, абсолютний максимум +42 °С. Річна сума опадів у середньому коливається від 420 до 650 мм, іноді – від 300 до 800 міліметрів.

Ґрунти – чорноземи опідзолені, сильно реградовані, важкосуглинкові. Бал ґрунтів по господарству – 80, вміст гумусу – 3,02%, кислотність (рН) – 5,2, середньозважений вміст фосфору – від 151 до 200 мг/кг, калію – від 121 до 180 мг/кг. Товщина гумусованого профілю становить 50–80 см. Ґрунти схильні до заплівання та утворення кірки, тому потрібно вносити органічні добрива і вапно.

Під час досліджень використовували уніфіковані методики сортовипробування [4, 5].

Методи досліджень – загальнонаукові, зокрема гіпотеза, спостереження, історичний з елементами екстраполяції джерелознавчої бази даних, аналіз, а також метод синтезу для формування висновків.

Результати досліджень

Моніторинг історичних даних джерелознавчої бази сортовипробувальної мережі показав, що Маньківську державну сортодослідну станцію в Черкаській області було створено в 1937 р. на базі Маньківської державної сортовипробувальної ділянки (пізніше – сортодільниця) УРСР, яка займалася випробуванням нових сортів зернових і технічних культур. Спочатку вона діяла як підрозділ місцевого господарства (колгоспу ім. Сталіна Жашківського району Київської області), але зі своєю невеликою кількістю технічних засобів. Матеріальну базу та передумови для розвитку сортовипробувальної мережі на Черкащині закладено в період діяльності (1929–1937) голови колгоспу Прокопа Васильовича Макаренка.

Сортовипробувальну справу у післявоєнний період продовжила династія Левченків. Левченко Панас Григорович у 1946 р. очолив колгосп «Зоря комунізму» в селі Дзензелівка. Завдяки його організаторським здібностям швидко відновлювалося зруйноване Другою

світовою війною господарство, і вже в 1947 р. колгосп одержав рекордні врожаї пшениці по 3,24 т/га на площі 45,63 га. Справу Панаса Григоровича продовжив його син – Левченко Віталій Панасович, вчений-агроном, рільник. Розквіт сортодільниці та становлення сортодослідної справи багато в чому відбулися саме завдяки його умілому керівництву та професійності. З 1961 р. він працював агрономом, з 1969-го – завідував сортодільницею.

З 2000 до 2003 р. В. П. Левченко був директором Маньківської державної сортопробувальної станції. З 2004 до 2015 р. – головним агрономом, заступником директора Маньківської державної сортопробувальної станції. Його багатий досвід покладено в основу методики державного сортопробування сільськогосподарських культур. Все трудове життя він працював на державній сортопробувальній станції, був багаторічним її директором, талановитим організатором сортодослідної справи, досвідченим вихователем наукових кадрів, залишався безсумнівним авторитетом для своїх дітей, онуків, учнів і колег. Родинну справу продовжили сини Віталія Панасовича, Олег та Володимир Левченки. Загальний стаж династії Левченків у справі становлення та розвитку сортопробування – приблизно 100 років.

Плідна робота сортодільниці та становлення сортодослідної станції розпочалися в 60-х роках минулого століття. На базі останньої створено елітне насіннєве господарство, яке увійшло до Всеукраїнського реєстру виробників елітного та оригінального насіння зернових культур. Інтенсивний розвиток матеріально-технічної бази станції розпочався з 2000 року, коли вона стала юридичною особою, самостійною одиницею із закріпленою Державним актом ділянкою землі [6].

Інспектуру Державної комісії по сортопробуванню сільськогосподарських культур по Черкаській області у 2002 р. реорганізовано через об'єднання із Золотоніською державною сортопробувальною станцією в Черкаський обласний державний центр експертизи сортів рослин, а з 2005-го – у Черкаський обласний державний центр експертизи сортів рослин з державною інспекцією з охорони прав на сорти рослин Черкаської області.

На сьогодні Черкаська філія у переліку провідних установ сортодослідної мережі України. Дирекція та агрономи-експерти наполегливо й результативно працюють над дослідженням нових ботанічних таксонів, про які ще 15–20 років тому ніхто з виробників не вів мову [7]. Вже багато років кваліфікаційну експертизу сортів ріпаку озимого типу

розвитку на придатність до поширення в Україні експерти оцінюють за такими показниками: придатність до прийнятих у виробництві технологій, урожайність, стійкість до ураження хворобами та шкідниками, зимостійкість, тривалість вегетаційного періоду, стійкість до несприятливих метеорологічних умов, якісні характеристики тощо.

Палітра сортовипробування вітчизняних і міжнародних сортів і гібридів складається зі стратегічних для України видів. За роки діяльності Черкаського Держекспертцентру проводили конкурсне випробування сортів зернових, зернобобових, технічних, кормових, овочевих культур на державних сортодослідних станціях Черкащини. Сотні сортів різних сільськогосподарських культур запропоновано до районування в Черкаській області та внесено до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні.

Черкаська філія УІЕСР постійно розширює типи експертиз. З 2003 року крім ПСП тут проводять експертизу на ВОС, післяреєстраційне вивчення (ПСВ) та дослідження колекції сортів [8, 9].

Польові дослідження з кваліфікаційної експертизи сортів рослин щорічно закладають на дослідному полі Черкаської філії відповідно до методичних та агротехнічних вимог (рис. 1).

Дослідною справою з сортовипробування займалися висококваліфіковані спеціалісти, зокрема головні агрономи: Маньківської ДСДС – Левченко Віталій Панасович, Золотоніської ДСДС – Шкрюбка Сергій Григорович, Холодноярської ДСДС – Левченко Іван Степанович, агроном Черкаської ДСДС Бондаренко Тетяна Іванівна та інші фахівці.

Найефективніший метод інтенсифікації сільськогосподарського виробництва натеper – впровадження нових сортів. За допомогою новинок селекції і без додаткових витрат можна отримати 25–30% приросту валової продукції рослинництва. У філії щорічно здійснюють експертизу приблизно 300 сортів і гібридів соняшнику однорічного [10].

На дослідних полях Черкаської філії щороку організують проведення міжнародних, республіканських, обласних, районних науково-практичних конференцій із сортодослідження та технологій вирощування [11, 12].

Від перших спроб випробування сортів рослин, коли у складі Всеукраїнського товариства насінництва було організовано українську сортомережу, до утворення Українського інституту експертизи сортів рослин минуло майже століття [13, 14]. Нинішня держав-

Рис. 1. Стан польових дослідів сортів ботанічних таксонів групи зернових

на науково-технічна експертиза сортів рослин відповідає сучасним міжнародним вимогам UPOV, OECD і CPVO Європейського Союзу. Черкаську філію неодноразово відвідували іноземні делегації з робочими місіями, технічними візитами в межах співпраці з Організацією економічного співробітництва та розвитку (OECD) та Міжнародним союзом

з охорони нових сортів рослин (UPOV). У рамках технічного візиту робочої групи «Польові культури» UPOV у 2013 р. Черкаська філія приймала представників 58 країн світу. Технічний візит робочої групи Європейського Союзу з аудиту еквівалентності зернових і кукурудзи у 2015 р. забезпечив торгівлю насінням з країнами СOT.

**The International Union for the Protection
of New Varieties of Plants**

(Міжнародний союз з охорони нових сортів рослин)

**The Organisation for Economic
Cooperation and Development**

(Організація економічного співробітництва та розвитку)

The Community Plant Variety Office
(Бюро спільноти з прав на сорти рослин)

1995 р. – приєднання до Міжнародного союзу з охорони прав на сорти рослин та Акта 1978 року Конвенції UPOV;
2000 р. – організація сесії Технічної робочої групи UPOV з автоматизації та комп'ютерних програм (м. Київ);

2006 р. – приєднання до Акта 1991 року Конвенції UPOV, Україна охороняє сорти всіх ботанічних таксонів;

2013 р. – організація сесії Технічної робочої групи UPOV з польових культур (м. Київ).

2009–2011 рр. – приєднання до Схем сортової сертифікації насіння зернових культур, кукурудзи та сорго;

2012–2022 рр. – приєднання до Схеми OECD: цукрового та кормового буряка; хрестоцвітих та інших олійних або прядивних культур; кормових трав і бобових.

2005 р. – підписання Меморандуму про взаєморозуміння Держсортслужби та CPVO Європейського Союзу;

2017 р. – набуття чинності Угодою про Асоціацію між Україною та ЄС;

2020 р. – визнання країнами ЄС системи сертифікації насіння, яка діє в Україні;

2022 р. – країна-кандидат на членство в ЄС.

Державне сортопробування, зароджене у 1923 р., впродовж віку динамічно трансформувалося від започаткованої Всеукраїнської спілки насінництва до створеного у 2002 р. Українського інституту експертизи сортів рослин як складової частини державної системи охорони прав на сорти рослин. У вересні 2023 р. Україна відзначатиме 100-річний ювілей із Дня заснування державного сортопробування, що акумулює національні сортові рослинні ресурси, забезпечуючи стабільність галузі рослинництва як складника продовольчої безпеки держави. Національні сортові рослинні ресурси мають особливе значення для економічного розвитку регіонів України загалом та Черкащини зокрема [15, 16].

Висновки

За результатами аналітичних досліджень можна зробити висновок, що формування сортових рослинних ресурсів у Черкаській області відбувалося завдяки досить тривалим історичним етапам розвитку її сортопробувальної мережі. Початком становлення сортопробувальної мережі Черкащини вважають 1937 рік.

Черкаська філія Українського інституту експертизи сортів рослин проводить комплекс польових і лабораторних досліджень з науково-технічної експертизи сортів рослин, а саме: експертизу на придатність до поширення, визначення критеріїв відмінності однорідності та стабільності, ділянковий ґрунтовий сортовий контроль, фітопатологічні дослідження, післяреєстраційне сортовивчення та дослідження колекцій сортів рослин.

Регіональні списки сортів рослин для Черкаської області формують за господарсько-цінними характеристиками продуктивності й екологічної пластичності.

Використана література

1. Василюк П. М. Становлення та розвиток наукових засад сортопробування в Україні. Київ : Ніланд-ЛТД, 2013. 214 с.
2. Худолій Л. М. Економічний механізм формування і функціонування ринку зерна в Україні. Київ : ІАЕ УААН, 1998. 212 с.
3. Малаховський Д. В. Система насінництва зернових культур та її значення в розвитку зернового комплексу країни. *Ефективна економіка*. 2012. № 2. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=955>
4. Методика проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на придатність до поширення в Україні. Методи визначення показників якості продукції рослинництва. 3-е вид., виправ. і доп. Вінниця : ФОП Корзун Д. Ю., 2016. 158 с.
5. Методика проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на придатність до поширення в Україні. Загальна частина. 4-е вид., виправ. і доп. Вінниця : ФОП Корзун Д. Ю., 2016. 118 с. URL: <https://sops.gov.ua/uploads/page/5b7e5c0ed8332.pdf>
6. Саблук П. Т., Хаджимато В. А., Кісіль М. І., Захарчук О. В. Нормативні витрати на проведення експертизи сортів рослин. Київ : Алефа, 2009. 676 с.

7. Мельник С. І. Концептуальні засади формування національних сортових рослинних ресурсів: стан, перспективи, економіка. *Формування нової парадигми розвитку агропромислового сектору в XXI столітті* : у 2 ч. Ч. 2 / відп. за випуск О. В. Аверчев. Львів ; Торунь : Ліга-Прес, 2021. С. 735–759. doi: 10.36059/978-966-397-240-4-26
8. Післяреєстраційне вивчення сортів рослин. *Методика проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на придатність до поширення в Україні*. Загальна частина. 4-е вид., виправ. і доп. Вінниця : ФОП Корзун Д. Ю., 2016. С. 71–80.
9. Melnyk S. I. Scientific and practical principles of the national varietal resources formation: current state and prospects. *Theoretical analysis and natural science research in the XXI century*. Lviv-Torun : Liha-Pres, 2019. P. 141–157. doi: 10.36059/978-966-397-187-2/141-157
10. Волкодав В. В. Правова охорона сортів рослин в Україні. *Plant Varieties Studying and Protection*. 2006. № 1. С. 98–109. doi: 10.21498/2518-1017.1.2005.66870
11. Липчук В. В., Малаховський Д. В. Сортові ресурси зернових культур в Україні: стан та проблеми розвитку. *Інноваційна економіка*. 2015. № 1. С. 12–17.
12. Андрющенко А. В., Ткаченко В. М. Про необхідність перегляду Методики державного випробування сортів рослин на придатність до поширення в Україні. *Plant Varieties Studying and Protection*. 2011. № 1. С. 55–57. doi: 10.21498/2518-1017.1(13).2011.60076
13. Захарчук О. В., Кісіль М. І., Кропивко М. М. та ін. Насіння і садивний матеріал як об'єкт інтелектуальної власності. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2013. 92 с.
14. Радченко А. Сорт рослин як об'єкт аграрних правовідносин. *Jurnalul Juridic Național: Teorie și Practică*. 2016. № 2. С. 73–77. URL: http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2016/1/part_1/16.pdf
15. Концепція формування національних сортових рослинних ресурсів на 2006–2011 роки. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 2 серпня 2005 р. № 302-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/19570403>
16. Leschuk N. V., Melnyk S. I., Marchenko T. M. et. al. Historical aspects of the formation of national plant varietal resources in Ukraine. *Plant Varieties Studying and Protection*. 2022. Т. 18, № 3. С. 209–219 doi: 10.21498/2518-1017.18.3.2022

References

1. Vasyliuk, P. M. (2013). *Stanovlennia ta rozvytok naukovykh zasad sortovyprobuvannia v Ukraini* [Formation and development of scientific foundations of variety testing in Ukraine]. Kyiv: Nilan-LTD. [In Ukrainian]
2. Khudolii, L. M. (1998). *Ekonomichnyi mekhanizm formuvannia i funktsionuvannia rynku zerna v Ukraini* [The economic mechanism of formation and functioning of the grain market in Ukraine]. Kyiv: N.p. [In Ukrainian]
3. Malakhovskiy, D. V. (2012). The system of grain seeds grading and its meaning for the country's grain production development. *Efektivna Ekonomika*, 2. Retrieved from <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=955> [In Ukrainian]
4. *Metodyka provedennia kvalifikatsiinoi ekspertyzy sortiv roslyn na prydatnist do poshyrennia v Ukraini. Metody vyznachennia pokaznykiv yakosti produktsii roslynnytstva* [Methodology for the qualification examination of plant varieties for suitability for distribution in Ukraine. Methods of determining plant production quality indicators]. (2016). (3rd ed., rev. and enl.). Vinnytsia: FOP Korzun D. Yu. [In Ukrainian]
5. *Metodyka provedennia kvalifikatsiinoi ekspertyzy sortiv roslyn na prydatnist do poshyrennia v Ukraini. Zahalna chastyna* [Methods of conducting qualitative examination of plant varieties for suitability for distribution in Ukraine. The common part]. (2016). Vinnytsia: Nilan-LTD. Retrieved from <https://sops.gov.ua/uploads/page/5b7e5c0ed8332.pdf> [In Ukrainian]

6. Sabluk, P. T., Khadzhymatov, V. A., Kisił, M. I., & Zakharchuk, O. V. (2009). *Normatyvni vytraty na provedennia ekspertyzy sortiv roslyn* [Regulatory costs for the examination of plant varieties]. Kyiv: Alefa. [In Ukrainian]
7. Melnyk, S. I. (2021). Conceptual foundations of the formation of national varietal plant resources: state, prospects, economy. In O. V. Averchev (Ed.), *Formuvannia novoi paradyhmy rozvytku ahropromyslovoho sektoru v XXI stolitti* [The formation of a new paradigm for the development of the agro-industrial sector in the XXI century] (Pt. 2, pp. 735–759). Lviv-Torun: Liha-Pres. doi: 10.36059/978-966-397-240-4-26
8. Post-registration study of plant varieties. (2016). In *Metodyka provedennia kvalifikatsiinoi ekspertyzy sortiv roslyn na prydatnist do poshyrennia v Ukraini. Zahalna chastyna* [Methods of conducting qualitative examination of plant varieties for suitability for distribution in Ukraine. The common part] (pp. 71–80). Vinnytsia: FOP Korzun D. Yu. [In Ukrainian]
9. Melnyk, S. I. (2019). Scientific and practical principles of the national varietal resources formation: current state and prospects. In *Theoretical analysis and natural science research in the XXI century* (pp. 141–157). Lviv-Torun: Liha-Pres. doi: 10.36059/978-966-397-187-2/141-157
10. Volkodav, V. V. (2005). Legal protection of plant varieties in Ukraine. *Plant Varieties Studying and Protection*, 1, 98–109. doi: 10.21498/2518-1017.1.2005.66870 [In Ukrainian]
11. Lypchuk, V. V., & Malakhovskiy, D. V. (2015). The sorts resources of grain crops in Ukraine: status and problems of development. *Innovative Economy*, 1, 12–17. [In Ukrainian]
12. Andriushchenko, A. V., & Tkachenko, V. M. (2011). On the Need to Review the Procedure of Official Examination of Varieties on Suitability for Dissemination in Ukraine. *Plant Varieties Studying and Protection*, 1, 55–57. doi: 10.21498/2518-1017.1(13).2011.60076 [In Ukrainian]
13. Zakharchuk, O. V., Kisił, M. I., Kropyvko, M. M., Zavalniuk, O. I., & Zakharchuk, O. O. (2013). *Nasinnia i sadyvnyi material yak ob'ekt intelektualnoi vlasnosti* [Seeds and planting material as an object of intellectual property]. Kyiv: NNT «IAE». [In Ukrainian]
14. Radchenko, A. (2016). The variety of plants as an object of agrarian legal relations. *Jurnalul Juridic Național: Teorie și Practică*, 2, 73–77. Retrieved from http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2016/1/part_1/16.pdf [In Ukrainian]
15. *Kontseptsiiia formuvannia natsionalnykh sortovykh roslynnykh resursiv na 2006–2011 roky. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 2 serpnia 2005 r. № 302-r* [The concept of formation of national varietal plant resources for 2006–2011. Ordinance of the Cabinet of Ministers of Ukraine of August 2, 2005 No. 302-p]. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/npas/19570403> [In Ukrainian]
16. Leschuk, N. V., Melnyk, S. I., Marchenko, T. M., Kokhovska, I. V., & Sytnyk, V. G. (2022). Historical aspects of the formation of national plant varietal resources in Ukraine. *Plant Varieties Studying and Protection*, 18(3), 209–219. doi: 10.21498/2518-1017.18.3.2022

UDC 001.89:631.526(477.46)

Leshchuk, N. V.^{1*}, Levchenko, V. V.², Sydoruk, A. I.¹, & Boiko, A. I.¹ (2023). Historical origins and stages of formation of the Variety Testing Network of the Cherkasy Region. *Plant Varieties Studying and Protection*, 19(2), 104–109. <https://doi.org/10.21498/2518-1017.19.2.2023.282556>

¹Ukrainian Institute for Plant Variety Examination, 15 Henerala Rodymtseva St., Kyiv, 03041, Ukraine, *e-mail: nadiya1511@ukr.net

²Cherkasy branch of the Ukrainian Institute for Plant Variety Examination, 1 Myru St., Dzenzelivka, Mankiv district, Cherkasy Region, 20141, Ukraine

Purpose. To study the historical origins and stages of formation of the variety testing network of the Cherkasy Region, where one of the branches of the Ukrainian Institute for Plant Variety Examination is located. **Methods.** The Cherkasy branch of the Ukrainian Institute for Plant Variety Examination is located in the village of Dzenzelivka, Mankiv United Territorial Community, Uman district, Cherkasy Region. During the research, general scientific methods were used, in particular, hypotheses, observations, historical methods with elements of extrapolation of the source scientific database, analysis, as well as the method of synthesis to form conclusions. **Results.** The Cherkasy Region is a typical Ukrainian forest-steppe. Plant varieties common in the region meet the criteria of distinctness, uniformity and stability generally accepted in international practice; they meet

the needs of consumers in terms of economically valuable characteristics; they do not pose a threat to the environment and human health. The Variety Testing Network of the Cherkasy Region was established in 1966 and its activities were coordinated by the Inspectorate of the State Commission for Variety Testing of Agricultural Crops in the Cherkasy Region. In 2002, the Cherkassy Regional State Centre for Expertise in Plant Varieties was established, which in 2012 became a branch of the Ukrainian Institute for Plant Variety Examination. **Conclusions.** The formation of varietal plant resources in the Cherkasy Region took place thanks to the rather long historical stages of formation and development of its varietal testing network.

Keywords: variety; seeds; variety testing; inspection; Register of Plant Varieties of Ukraine; breeding.

Надійшла / Received 12.05.2023
Погоджено до друку / Accepted 26.05.2023